

Weerprofeten onder de Dieren.

Gewoonlijk beschuldigt men den buitenman, dat hij zoo weinig oog heeft voor de hem omringende natuur, zoo rijk en afwisselend van vorm en kleur. Honderden malen loopt hij de schoonste en merkwaardigste bloemen en planten voorbij, zonder er een enkelen keer eenige aandacht aan te wijden; hij ziet, als het ware, die bloem of die plant niet eens; en wordt hij er op gewezen, maakt men er hem opmerkzaam op, dan hoort men vaak van zijne lippen: „och, dat is maar onkruid.” De vogelwereld trekt evenmin zijne aandacht, de insecten boeien hem nog minder. Slechts dan zal hij er weer acht op slaan, als zijn belang, zijn voor- of nadeel er bij in 't spel komt, en dan neemt hij goed waar, en maakt zich die waarnemingen ten nutte.

Het is bijvoorbeeld van zeer groot belang voor den landman, regen of andere mogelijke weerveranderingen eenigen tijd te kunnen voorzien, om daarnaar zijne werkzaamheden te regelen, in 't bijzonder in den oogsttijd. Weerberichten misleiden dikwijls en zijn voor den eenvoudigen landman ook niet altijd bij de hand, evenmin als barometers; maar bovendien: „'t Waerglas bedrug alleman,” zegt Engbert (in Starings Tuchtiging der Algerijnen). Geen wonder, dat de landbouw er steeds op bedacht is geweest, zekere veranderingen en verschijnselen in de natuur, die een aanstaande weersverandering aankondigen, gade te slaan, te verzamelen, en als min of meer vertrouwbare weervoorspellingen te beschouwen.

De ervaring heeft dan ook voldoende geleerd, dat behalve windrichting, vorming der wolken en dergelijke kenteekenen in den dampkring, menige verandering in de dieren- en plantenwereld een verandering in de gesteldheid van het weder voorspelt; vooral onder de dieren vindt men vele goede weerprofeten. Vele dieren veranderen hun doen en laten naarmate de weersgesteldheid, die op hen een grooten invloed oefent, een andere wending neemt.

Door middel van hunne zeer gevoelige zintuigen kunnen zij reeds veranderingen in het weer bespeuren en te kennen geven, wanneer de mensch, met minder scherpe zintuigen bedeed, zelfs nog niets bemerkt van de verschillende verschijnselen in den dampkring, die een weersverandering voorafgaan.

Zijn er ook enkele uitingen der dierenwereld, wat het weer betreft, soms overdreven of wel verkeerd, toch blijven er nog een menigte waarnemingen, op feiten gegrond, die ons steunen en van dienst kunnen zijn bij het voorspellen van aanstaande veranderingen in de weersgesteldheid; met

welke waarnemingen wij, in vereeniging met weerberichten en barometerstand, tamelijk zeker het weer, dat men kan verwachten, kunnen voorspellen.

Beschouwen wij dan vooreerst de verschijnselen, welke men bij onze huisdieren, kan waarnemen, en vervolgens bij andere dieren.

Ieder, die er een hond op nahoudt, heeft zeker dikwijls opgemerkt, dat er een weer^sverandering op handen is, als het dier plotseling lui en traag wordt, en een onaangename lucht afgeeft; bijna altijd volgt er dan weldra regen.

Evenzoo staat er regenachtig en buig weer voor de deur, als de koeien en de rammen gedurig met de koppen tegen elkaar stooten, en de schapen en geiten onrustig heen en weer loopen. Loeien de koeien 's avonds nog laat in de weide, dan voorspelt dit: mooi weer.

Laat de haan buitengewoon vaak zijn „kukeleku!” hooren en blijven de duiven in een onbehagelijke stemming op het dak zitten, dan kan men zeker regen verwachten. Wanneer de kippen des avonds nog laat blijven voedsel zoeken en veel later dan gewoonlijk op stok gaan, volgt den volgenden dag regen en slecht weer. Gaan bij een regenbui de kippen schuilen, dan zal de regen niet van langen duur zijn, terwijl, als ze blijven loopen, de regen zal aanhouden.

Eekhoortjes zijn ook zeer gevoelig voor een aanstaande weersverandering; zij zijn zeer bang voor regen, onweer of storm en worden reeds eenigen tijd vóór 't gevreesde weer onrustig en opgewonden.

De meeste weervoorspellers vindt men onder de vogels, en vooral de trekvogels, hebben als weerprofeten altijd een groote betekenis gehad. Trekken zij vroeg in den herfst naar het zuiden, dan voorspelt men een langen en strengen winter; keeren zij vroeg in het voorjaar terug, dan hebben wij spoedig een zacht weer te wachten, dan is de lente in aantocht. En toch gebeurt het nog wel eens, dat de vroeg aangekomen lenteboden nog door sneeuw en vorst worden overvallen en bitter gebrek moeten lijden; „één zwaluw maakt nog geen lente,” zegt het spreekwoord.

Evenwel hebben de zwaluwen van ouds een goeden naam als weervoorspellers gehad. Bij een dreigend onweder vliegt de huiszwaluw dicht langs den grond, terwijl zij bij bestendig helder weer hoog in de lucht boven de huizen vliegt. z. i. e. Deel VI bl. 228

Helder en droog weer kan men ook verwachten, als de houtduiven in het bosch lustig kirren, wanneer de kraaien zich op het veld in groote troepen met elkaar vereenigen.

Stormachtige nachten zijn op handen, wanneer de uil, vooral de kerkuil, allerlei buit in zijn nest verzamelt; hij zorgt voor de volgende nachten, waarin hij niet op jacht kan gaan.

Wanneer ganzen en eenden onder luid gesnater dikwijls duiken en in het water rondplassen, voorspelt dit binnen korten tijd regen.

Echter moet men bij de vogels met het maken van gevolgtrekkingen, betreffende het aanstaande weer, voorzichtig zijn, daar zij dikwerf door geheel andere oorzaken levendig of onrustig zijn; gedurende den paartijd bijvoorbeeld, moet het opvallend gedrag van menigen vogel niet met het weer in verband gebracht worden.

Ook vele insecten kondigen te voren eene weersverandering aan. Kort voor regenachtig weer, en vooral voor onweer, zijn de vliegen en de muggen het lastigst; voornamelijk de eersten dringen dan de huizen binnen en zijn moeilijk te verdrijven.

Bijen en wespen zijn voor een onweder onrustig, vliegen niet ver meer uit, maar keeren na een korten tijd met een halve lading terug.

Onder de visschen is vooral de grondeling als weervoorspeller bekend, in sommige streken. Gewoonlijk houdt hij zich op den bodem van het water op; doch vóór een onweer komt hij aan de oppervlakte, zwemt onrustig rond en hapt voortdurend naar lucht. ZIE DEEL VI bl. 225'

Ten laatste moet ik nog een beroemde weervoorspeller uit de klasse der Amphibiën noemen, de boomkikvorsch, die vooral bij onze oostelijke naburen, de Duitschers, in vele streken als huisbarometer dienst doet. In ons land wordt hij slechts in de oostelijke Provinciën gevonden.

Gewoonlijk wordt de arme weerprofeet, met wat vliegen, in een groote, wijde inmaakflesch of vischkom opgesloten, die met een stuk gaas is bedekt. De flesch is gedeeltelijk met water gevuld; en hierin staat een houten laddertje, dat tot boven in de flesch reikt. Zit de kikker nu boven op het laddertje en laat hij zijn stem hooren, dan komt er regen, zit hij onder in de flesch, dan blijft het weer goed. Echter kwaakt hij ook wel bij bestendig mooi weer, zoodat zijn gekwaak niet altijd regen aankondigt; alleen vóór een onweer kwaakt hij meer dan gewoonlijk.

En hierbij zullen wij het laten; en hopen wij, dat de welwillende lezer, die dit stukje ten einde toe heeft gelezen, hieruit heeft gezien, hoe menigvuldig een weersverandering in de natuur wordt aankondigd, en hoe zich in alle klassen van het dierenrijk verschijnselen voordoen, die betrekking hebben op het weer, en bovendien, dat de lezers, en natuurlijk ook de lezeressen, bij hun tochten in de schoone, verrukkelijke natuur, aan hun eigen waarnemingen de bovengenoemde zullen toetsen.

Apeldoorn.

G.

O P R E I S.

Woen Heimans en ik voor 't eerst samen naar Zuid-Limburg gingen, was het er ons in hoofdzaak om te doen, om zaden of wortelstokken van de voornaamste echt-Limburgsche planten te verzamelen, ten einde die in onze tuintjes te kweken en waar te nemen. Het plan was heel plotseeling opgekomen en we gingen tamelijk onvoorbereid op reis. Wel hadden we aangestreept, wat we graag wilden vinden — en dat was geen klein beetje — maar we misten den tijd, om ergens een Dumoulin op te duiken of 't Kruidkundig Archief door te snuffelen. Ook hadden we geen reisgidsen; wel een vage herinnering van vroegere grottenreizen en van de moeilijkheid, om 's zomers in 't Geuldal goed logies te krijgen. Maar daar gaven we niet om.

Ook hadden we een puike kaart van de streek bij ons en wel 't vel Heerlen van de groote topografische kaart van Nederland (schaal 1 : 50.000). Daar staat huis aan huis op aangegeven, ieder

pad is geteekend, iedere plooi van den grond is aangeduid, pijnbosch te onderscheiden van loofbosch, akkers van weiden en woesten grond, zoodat de goede plekjes voor een botanist er gemakkelijk op aan te wijzen zijn. Wij waren van plan, 't meest uit te zien naar holle wegen en boschrijke hellingen.

Over 't vervelende van de rit van Nijmegen naar Maastricht kan ik niet in bijzonderheden treden; wij hebben eigenlijk nog nooit tijd gehad, om er iets vervelends in te vinden. Eerst krijg je honderden oeverzwaluwnesten in de steile zandafsnijding tusschen Nijmegen en Mook, en dan komt na 't passeeren van de Maasbrug het vergezicht op de heuvels van 't Reichswald met de Plasmolen, het Zwarte Ven en andere botanische lustoorden. Bij Boxmeer begint de nabijheid van de Peel zich te doen gevoelen en steeds grooter wordt het aantal poeltjes langs de baan, waar wel iets zou kunnen groeien. Het heidelandschap komt gaandeweg duidelijker uit: Venray spant de kroon met zijn prachtige